

Egy induló folyóirat első két száma

Korall. Társadalomtörténeti folyóirat.
1. és 2. szám, 2000.

„Minden, ami emberi alkotás ősidóktól fogva, anyagi formákban maradt ránk, velük, rajtuk építkezünk tovább. Anyagi szerkezetekre rakódik rá jelen életünk, mint valami korallképződmény, úgy tenyészik az emberi társadalom.” E természetesen Hajnal Istvántól származó mottó áll a *Korall*, alcíme szerint társadalomtörténeti folyóirat első két megjelent számának belső címlapján. Az első számban a Kövér Györgytől származó beköszöntő a korallok épülésének metaforáját felhasználva a magyar társadalomtörténet fejlődésének állomását veszi számba. A *Korall* megjelenésében e diszciplína hazai kiformalódásának egy lépését látja. Informális körök, majd egyesület, tanszékek, doktori iskola jelzik azt az utat, amelyen a magyar társadalomtörténet, a „haladottabb tájakhoz” képest megkésve, kialakult. E folyamat újabb akkordja az első magyar társadalomtörténeti folyóirat megszületése. Létrehozói és az első két eddig megjelent szám sok szerzője is az éppen elmúló évszázad 70-es éveiben született, mégsem generációs vagy egyetemi lapról van szó. Ahogyan a beköszöntő is utal rá, a korábbi korallépülés után először van rá lehetőség, hogy egy már intézményesen is társadalomtörténetben képzett generáció indítson lapot.

Milyen is tehát az a folyóirat, amelynek szerkesztői a Hajnal idézettel akarták tudományos identitásválasztásukat kifejezni? A megjelent két szám nemcsak széles horizontú társadalomtörténeti lapot mutat, hanem a cikkek tematikai sokfélesége által a társadalomtörténet mint diszciplína igen nyitott felfogására utal. A tanulmányok tartalmi szempontból rendkívül sokszínűek. A demográfiától a gazdaságtörténetig, az értékrendek kutatásától a betyár világot felszámoló Ráday Gedeon által vezetett királyi biztosság tevékenység-

géig (Csapó Csaba írása), az Árpád-kori csatornahálózattól a sztálinvárosi kocsmáig, az automobilizmus kultúrtörténetétől az örökösödési jogszokásokig (Husz Ildikó cikke), Torna mezőváros kézműveitől debreceni sportegyesületekig terjed, időben pedig az Árpád-kortól a szocialista korig tart a szerkesztők fogadókészsége. Erdei Ferenc korai írásairól és Hajnal István kortársi recepciójáról (Kosárfő László írása) szóló cikkek jelzik, hogy a mai magyar társadalomtörténet előzményei – ha a korall-épülés folytonossága velük meg is szakadt – a legifjabb nemzedék számára is számba veendő, orientáló szerzők. (A jelenlegi magyar társadalomtörténethez fűződő szálak – amelyeket a mottó szintén kifejezhet, s amelyet a szerkesztőség tanácsadó-testületének listája is jelez – nyilvánvalók.) Emellett mindkét számban található egy tematikus blokk. Az elsőben a környezettörténet, a másodikban a család, háztartás tárgykörébe tartozó cikkek határozzák meg a szám jellegét, amely mellett e két témakörhöz szorosan nem kötődő cikkeket is találhatunk. Mindkét szám tartalmaz egy-két idegen nyelvből fordított cikket is, az első Joachim Radkauét a környezettörténetről és Keith Jenkinsét a posztmodernről, a második pedig Giovanni Levi fontos cikkét az életrajzról mint a történetírás műfajáról és egyik témájáról. A tanulmányokat recenziók egészítik ki, amelyek vagy friss, illetve közelmúltbeli nagyon is fontos, mérlegre teendő magyar munkákról, vagy pedig idegen nyelvű társadalomtörténeti munkákról szólnak.

A recenzált könyvek, fordított cikkek jelzik, hogy a szerkesztők nemzetközi tájékozódásukban egyaránt fordulnak a német, a francia és az angol nyelvű történetírás felé. A magyar társadalomtörténet valóban akkor járhat a legjobban, ha mindhárom „nagy történetírásra” figyelmet fordít, és mindhárom irányból képes impulzusokat felvenni. Maguknak a cikkeknek a jellege vegyes (mint minden lapban). A ki-

forrott kutatóktól származóak mellett vannak köztük még inkább egyetemi lapba illő, pályakezdő első szárnybontogatások. Azonban ezek is minden esetben érdekes témát exponálnak, s szemléletileg érdekes módon ragadják meg tárgyukat.

Nehéz helyzetben volna az olvasó, ha a *Korall* e két száma alapján kellene megmondania, hogy mi a társadalomtörténet, amelyet mint diszciplínát a lap alcímében is vállal, noha a rokonszenves nyitottsággal és sokoldalúsággal összeállított számokból mégis le lehet vonni bizonyos következtetéseket a társadalomtörténet mibenlétére nézve. Ez persze nem pusztán e folyóirat problémája, a korábbi világos keretek szétesése és a diszciplína határok elmosódása után általános gondot jelent a történetírás különböző területeinek, illetve magának a történelemnek az elhatárolása. Nyilvánvalóan éppen ezért fordult a folyóirat szerkesztősége körkérdéssel a társadalomtörténetnek nevezett tudományterület nevesebbnek tekintett hazai és külföldi szerzőihez a társadalomtörténet jelenlegi állásával kapcsolatban. A válaszokat érdeklődéssel várjuk a következő számokban.

Bizonyos azonban, hogy egy ilyen vállalkozásnak helye lehet a magyarországi történetírásban. A *Korall* a történeti folyóirat választékot gazdagítja, fórumává lehet

új szemléletek jelentkezésének, új törekvések megfogalmazásának. A hazai történetírás specializációjának, tehát az egyes részterületek elkülönülésének, intézményesülésének folyamatában e lap megjelenése egy újabb lépés lehet. A történetírás egyes területeinek önállósodása vezethet a történettudomány széttagolódásához, az egységes történelem széteséséhez, a különböző történeti aldiszciplínák átfoghatatlanságához, szintetizálhatatlanságához, ahogyan ezt a veszélyt a nyugat-európai történetírásokban egy-két évtizede már érzékelik, de Magyarországon e veszély még nem közelít – egyelőre még a történelem különböző aldiszciplínáinak intézményes kialakulása van soron. A folyóirat szerkesztői a társadalomtörténetet a történetírás családjának egyik ágaként kezelik, amely egyáltalában nem vonja kétségbe a többi, idősebb ág létjogosultságát, sajátos kérdésfeltevéseinek, módszereinek érvényességét. A társadalomtörténet kezdeteit néhol jellemző harciasság, kihívás a történetírás többi ágával szemben távol áll ettől a folyóirattól. A *Korall* csak erősítheti a magyar történetírás pozícióját.

Bódy Zsombor